

ANNIKA PASTUHOV & PETRI SALO

Kansalaisuus osallisuutena puutyökurssilla – Etnografinen tutkimus kansalaisopiston senioreiden kädentaitojen kurssilla

Artikkelissa paneudutaan kansalaisuuteen ja siihen, miten se ilmenee kansalaisopiston kurssilla. Tutkimuskysymykseen, millä tavoin kansalaisuus ilmenee osallisuutena kansalaisopiston senioreiden puutyökurssilla, haetaan vastausta etnografisella tutkimusmenetelmällä. Etnografinen kenttätyö toteutettiin senioreiden puutyökurssilla yhden kevätlukukauden aikana. Kurssi oli harrastusperustainen ja omaehtoinen työyhteisö, jossa korostui tekemisen itseisarvo. Sen keskeiset kulttuuris-sosiaaliset erityispiirteet olivat huolenpito, avuliaisuus, avoimuus, toisten arvostus ja suvaitsevaisuus. Ne loivat vastavuoroisten kohtaamisten tiloja. Kurssin kulttuuris-toiminnalliset erityispiirteet, kuten ahkeruus, huolellisuus, esteettisyys, tarkkuus ja säästeliäisyys, puolestaan määrittivät sekä

yhteisöllisyyden että toiminnallisuuden lähtökohdat ja reunaehdot. Puutyökurssi toimi osallistujille työelämän jatkumona ja elämänprojektin peruskivenä, ja osallistujat saivat etäisyyttä eläkeläisrutiineihin. Näin he myös saivat keinoja hallita joitakin haasteita. Puutyökurssin mahdollistamaa osallisuutta voi pitää vaihtoehtoisen elämänhallinnan tavoitteluna ja vapaan sivistystyön kansalaisuutta siten yhdenlaisena vaihto- ja omaehtoisena osallisuutena.

Asiasanat: kansalaisuus, osallisuus, kansalaisopisto, vapaa sivistystyö, etnografia

Aikuiskasvatus 39(3), 182

ANNIKA PASTUHOV & PETRI SALO

Citizenship as inclusion on a woodworking course – An ethnographic study on a handicrafts adult education course for seniors

This article focuses on the concept of citizenship, and on its expressions on a woodworking course in an adult education centre. The research question is: how is citizenship expressed as inclusion on a woodworking course for seniors in a Finnish adult education centre? We use an ethnographic research method to approach the question: ethnographic fieldwork on the woodworking course was completed during one spring semester. The course was a leisure-based, voluntary community where productivity was considered an intrinsic value. The essential socio-cultural characteristics of this community were mutual care and help, openness, respect and tolerance. These characteristics provided spaces for mutual encounters. Cultural-functional characteristics of the course, such as diligence, meticulousness, aesthetic values and thrift, framed and defined both the communal

and functional aspects of the community. Participants of the course perceived it as a continuation of working life and as a cornerstone of their life project, also granting them a certain distance to pensioners' routines. Thus, the participants received coping tools for life's challenges. Inclusion, made possible by the woodworking course, can be seen as an alternative way of managing one's own life. In this sense, citizenship, as it is expressed in liberal adult education, can be viewed as an alternative, independent form of inclusion.

Keywords: citizenship, inclusion, adult education centre, liberal adult education, popular education, ethnography

Aikuiskasvatus 39(3), 182

AILA PIKKARAINEN, PÄIVI HÖKKÄ, KATJA VÄHÄSANTANEN, SUSANNA PALONIEMI & ANNELI ETELÄPELTO

Ikääntyneet aikuiset kuntoutustyöntekijöiden puheessa – Työn kohteesta osallistuvaksi aikuiseksi?

Artikkelissa kuvataan kuntoutustyöntekijöiden puhetta ikääntyneistä aikuisista ryhmämuotoisessa kuntoutuksessa. Aineisto koostuu kuudesta kuntoutustyöntekijöiden moniammatillisesta fokusryhmäkeskustelusta, jotka toteutettiin kuudessa kuntoutuslaitoksessa. Aineisto analysoitiin diskurssianalyysiä hyödyntäen. Kuntoutustyöntekijöiden puheesta tunnistettiin viisi puhetapaa, joista arviointipuhe liittyi sosiaali- ja terveysalan (sote) kontekstiin, ohjaus- ja riskipuhe asiakkaiden oppimisen ja muutoksen kontekstiin sekä toiseus- ja oivalluspuhe työntekijöiden asiantuntijuuteen. Kuntoutuksessa tavoitellusta asiakaslähtöisyyden periaatteesta huolimatta työntekijöiden arviointi-, ohjaus- ja riskipuhetavoissa ikääntyneet aikuiset kuvattiin kuntoutustyön kohteina, joskin kussakin puhetavassa eri painoituksin ja näkökulmin. Toiseuspuheessa ilmaistiin ensisijaisesti vierautta vanhuuden ikävaihetta

ja ikääntyneitä asiakkaita kohtaan sekä asiakasryhmän herättämiä tunteita. Oivalluspuheessa ikääntyneet aikuiset kuvattiin asiakasryhmänä, joka sai työntekijät tarkastelemaan omaa osaamistaan ja ammatillisuuttaan sekä rutinoitunutta kuntoutustyötä. Siinä tuli liittää esille oman työn ja koko organisaation kehittämisaikajatuksia. Tulosten pohjalta voidaan keskustella siitä, toteutuuko ikääntyneiden aikuisten oikeus yhdenvertaisiin ja monipuolisiin kuntoutuspalveluihin, joissa on läsnä kuunteleva ja kunnioittava asiakaslähtöinen ohjaus- ja neuvontatyö ilman yleistäviä vanhus-tamisen sivumerkityksiä.

Asiasanat: ikääntyneet aikuiset, käsitykset, ammattilaiset, diskurssianalyysi, ryhmäkuntoutus

Aikuiskasvatus 39(2), 194

AILA PIKKARAINEN, PÄIVI HÖKKÄ, KATJA VÄHÄSANTANEN, SUSANNA PALONIEMI & ANNELI ETELÄPELTO

Older adults in the discourses of rehabilitation professionals: From object to participating adult?

This article describes a study on how rehabilitation professionals talk about older adults in group-based rehabilitation. The study utilized a discursive approach. The data consists of six multiprofessional focus group discussions in six rehabilitation centers in different parts of Finland. Five types of discourse were identified: a discourse of evaluation was framed in the context of the social and health care sector; discourses of counselling and risk in the context of learning and change; and discourses of otherness and insightfulness in the context of professional work. Regardless of attempts to adopt a client-centred principle, older adults were objectified with varying emphases in the first three discourses. In the otherness discourse, professionals described unfa-

miliarity with old age and older people as a client group as well as the different emotions the group evokes. In the insightfulness discourse, professionals described older adults as stimuli for critically scrutinizing their professional competence, work routines and institutional settings. Older adults should have access to rehabilitation interventions in which a listening, respectful, and genuine client-centred approach is followed, without any generalizing connotations of ageing.

Key words: older adults, conceptions, professionals, discourse analysis, group rehabilitation

Aikuiskasvatus 39(2), 194

Uraohjaajien osaaminen ja haasteet työelämän murroksessa

Artikkelissa tutkitaan uraohjaajien kokemuksia heidän tarvitsemastaan osaamisesta ja kohtaamistaan haasteista työelämän murroksessa. Osaamisen ja haasteiden tutkimuksella voidaan tunnistaa uraohjauksen kriittisiä kysymyksiä sekä lisätä ohjauksen laatua ja tehokkuutta. Aineisto koostuu yhdeksästä avoimesta asiantuntijahaastattelusta, jotka analysoitiin luokittelevalla sisällönanalyysillä. Uraohjaajien kokemukset tarvitsemastaan osaamisesta jakautuivat kahteen pääluokkaan: 1) uraohjauksen tuntemus ja soveltaminen, 2) uraohjaajien resilienssi ja metakognitiiviset kyvyt. Kokemukset työn haasteista jakautuivat kolmeen pääluokkaan: asiakasrajapinta, uraohjaajien toiminta ja yhteiskunnallinen viitekehys. Tulokset myötäilevät olemassa olevia uraohjauksen normatiivisia osaamis-

viitekehyksiä, mutta tutkimuksessamme erityisesti korostunut psykologinen osaaminen on heikosti läsnä näissä viitekehyksissä. Teeman korostuneisuus uraohjaajien kokemissa osaamistarpeissa ja haasteissa heijastelee heidän asiakkaidensa tilanteita sekä alati muuttuvaa, kiivastahtista työelämää, josta tarpeet kumpuavat. Olennaista on, miten uraohjaajat pystyvät tulevaisuudessa tukemaan merkityksellistä ja kestävää ura- ja elämänsuunnittelua sekä samalla vastaamaan yhteiskunnan ja yksilöiden muuttuviin tarpeisiin.

Asiasanat: uraohjaus, osaaminen, kompetenssit, kestävä ura, työelämän murros

Aikuiskasvatus 39(3), 208

Competences and challenges of career guidance counsellors in a changing working life

This article examines the perceived skills and competence needs of career guidance counsellors, as well as the challenges they face in the constantly changing society and working life. Research on competences and challenges helps to identify critical issues and to increase the quality and effectiveness of career guidance. The data consisted of nine open expert interviews, which were analyzed by classifying content analysis. The interviewees' perceived needs regarding skills and competences were classified in two main categories: 1) the knowledge and application of career guidance and 2) the resilience and metacognitive abilities of career guidance counsellors. Perceived challenges were divided into three groups: customer interface, counsellor functioning and societal framework. The results are mainly in line with previous career guidance counsellor qualifica-

tion frameworks. However, the psychological competence, which has been particularly emphasized in this study, is weaker in the previous frameworks. The emphasis of the psychological competence in both the skills and challenges of career guidance counsellors reflects the situations of their clients as well as the ever-changing, intensive working life from where these needs stem from. A crucial question is how career guidance counsellors in the future can support meaningful and sustainable career and life planning, all the while responding to the changing needs of individuals and society.

Key words: career guidance, skills, competences, sustainable careers, changing working life, disruption

Aikuiskasvatus 39(3), 208

Translation: Markus Palmén